

УДК 388.482(477.497.2)

Тетяна Парамонова

студентка IV курсу спеціальності «Туризм»

Науковий керівник:

Ганна Брусільцева

доцент кафедри туризму

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ БОЛГАРІЯ

Як свідчить багатовікова практика міжнародних відносин туризм завжди ставав суттєвим фактором у встановленні та зміцненні міжнародних зв'язків, сприяв налагодженню взаєморозуміння між державами та народами, важливим засобом зміцнення миру та дружби, активним стимулятором розвитку зовнішньоекономічних, торговельних і культурних відносин. Впродовж останніх трьох жажливих місяців в Україні та військовою агресією Росії багато українських громадян відчули важливу для них підтримку з боку сусідніх країн Європи: Польщі, Угорщини, Німеччини, Словаччини, Чехії, Австрії, Естонії, Литви тощо. Більше ніж 100 тисяч українців прийняла Болгарія, яка надала їм прихисток на базі підприємств готельно-ресторанного сектору Чорноморського узбережжя.

Таке дружнє ставлення – це перш за все праця на міжнародному рівні багатьох років, яка уособлювала підписання міжнародних угод про співробітництва в різних галузях економіки. Тільки в сфері туризму Україною укладено більше ніж 50 міжнародних договорів з різними країнами світу. Міжнародними актами, які посилюють міждержавні зв'язки України та Республіки Болгарія в сфері туризму та пов'язаних з нею галузях є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Болгарія про співробітництво в галузі туризму (1996 р.), Угода між Урядом України та Урядом Республіки Болгарії про співробітництво в галузях

освіти, науки і культури (1992 р.), Угода між Міністерством України у справах науки і технологій та Міністерством освіти і науки Республіки Болгарія в галузі науково-технічного співробітництва (1998 р.).

Про тісні взаємовідносини між країнами свідчить динаміка в'їзних туристичних потоків, яка має тенденцію до збільшення впродовж 2018–2020 років. Так, за даними Держприкордонслужби [1] кількість фактів перетинання державного кордону громадянами України в Болгарію збільшилася з 81,5 тис. осіб у 2018 році до 105,2 тис. осіб у 2020 році. Така ж сама тенденція до збільшення простежується й щодо в'їзду на територію України громадян Болгарії – з 53,7 тис. осіб у 2018 році до 54, 3 тис. осіб у 2020 році.

Досліджуючи порівняльні показники розвитку сфери туризму України та Болгарії, можна сказати, що деякі показники туристичної галузі перевищують решту показників Болгарії, що може пояснюватися обсягом території країн.

Таблиця 1

**Порівняльні показники туристичної галузі
Республіки Болгарії та України**

Показники	Республіка Болгарія		Україна	
	2020	2021	2020	2021
Внесок галузі туризму у ВВП, млн, долл	6,88	7,05	6,34	6,60
Прямий внесок галузі туризму у зайнятість населення, % тисяч робочих місць	2,84 89,37	3,06 92,11	1,48 259,8	1,51 267,05
Експорт відвідувачів (закордонні витрати), долари США (млрд)	4,68	4,81	2,03	2,16
Витрати на виїзні подорожі та туризм, долари США (млрд) (Імпорт)	1,92	1,94	5,04	5,28
Витрати на внутрішній туризм, долари США (млрд)	0,78	0,80	3,71	3,84
Торговий баланс (Експорт-Імпорт)	2,76	2,87	-3,01	-3,12
Загальний торговий обіг (Експорт+Імпорт)	6,6	6,75	7,07	7,36
Внесок держави у розвиток сфери туризму, млн долл.	0,04	0,04	0,12	0,13
Капітальні інвестиції в сферу туризму, млн долл.	0,90	0,93	0,37	0,39

*Данні Світового банку

Внесок туризму у ВВП Болгарії трохи перевищує обсяги випуску продукції рекреаційною галуззю України, за обсягами зайнятості Україна перевищувала Болгарію більш ніж у 2,6 рази (в середньому працевлаштовуючи близько 264 тис. осіб на рік, тоді як у Болгарії було створено трохи більш ніж 90 тис. робочих місць). Проте питомий внесок туризму у зайнятість населення в Болгарії вище ніж в Україні. Зовнішньоторговий обіг України також відрізняється більш високими показниками як у вартісному, так й в кількісному значенні. Проте відмінністю є те, що питома вага туристичних прибуттів в Болгарії значно вище ніж в Україну, про що свідчить від'ємне сальдо туристичного балансу. Отже, можна сказати, що економіка туризму республіки Болгарія значно ефективніше функціонує, орієнтуючись на експортну складову. Обсяги фінансування з боку держави, зовнішніх та внутрішніх інвесторів практично не відрізняються в обох країнах.

Таким чином, пріоритетним розвитком для національної економіки туризму Болгарії можна назвати подальший розвиток внутрішньої інфраструктури для прийому іноземних туристів та стимулювання внутрішнього ринку, тоді як в Україні проблемною є сфера експорту, яка сильно просіла після анексії частини території у 2014 році, а зараз ще більше посилилась з початку війни.

Ключові слова: туристична галузь, республіка Болгарія, Україна.

Список використаних джерел

1. Інформація щодо кількості фактів перетинання державного кордону громадянами України на виїзд з України та іноземцями і особами без громадянства на в'їзд в Україну за 2018–2020 роки // Офіційний запит в державну прикордонну службу України № 2/83–02–21 від 21.01.2021 року.
2. World Bank Open Data [Electronic resource]. – URL: <https://data.worldbank.org> (Accessed 15.05.2020)